

Н. К. Приходько

ТРАВМИ ВІЙНИ ТА КУЛЬТУРНІ ІДЕНТИЧНОСТІ: ВІЗУАЛЬНІ МЕДІА В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Стаття присвячена дослідженню ролі візуальних медіа у формуванні національної ідентичності та подоланні колективної травми в українському суспільстві в умовах війни з Росією. Автор аналізує, як візуальні медіа, такі як кіно, фотографія, телебачення та соціальні мережі, впливають на культурне позиціонування, інтеграцію різних культурних ідентичностей та збереження культурної спадщини. Використовуючи феноменологічну та культурологічну парадигми, дослідження показує, як ці медіа кодують та транслиують культурні смисли, формуючи соціальні наративи та значення, які впливають на сприйняття та осмислення війни. Робота також звертається до методологічних підходів В. Беньяміна, А. Базена, Ж. Бодрійяра, М. Маклюєна, Н. Луманна, В. Флюссера, М. Йоргенсена та інших теоретиків, щоб проаналізувати вплив візуальних медіа на суспільні процеси та подолання наслідків війни через призму візуальної культури.

Ключові слова: візуальні медіа, національна ідентичність, колективна травма, культурне позиціонування, війна, культурна спадщина, культурологічна рефлексія.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-14-28-109-118

Постановка проблеми. Проблема полягає в необхідності детального аналізу ролі візуальних медіа в умовах війни, зокрема щодо їх впливу на формування національної ідентичності та подолання колективної травми. Війна створює глибокі соціокультурні виклики, які вимагають від суспільства переосмислення власних цінностей, історичних наративів та ідентичності. Візуальні медіа, такі як кіно, фотографія, телебачення та соціальні мережі, виступають потужними інструментами культурного позиціонування, здатними впливати на суспільні настрої, ідентифікаційні процеси та колективну пам'ять. Одним із аспектів цієї проблеми є необхідність дослідження того, як візуальні медіа допомагають інтегрувати різні культурні ідентичності в єдине національне ціле, а також як вони сприяють відродженню та збереженню культурної спадщини в сучасних умовах. Зокрема, важливо зрозуміти, як медіа репрезентують історичні та актуальні події, створюючи нові культурні коди та соціальні патерни, які стають основою для національної ідентичності. Однак, існує протиріччя між необхідністю такого глибокого культурологічного аналізу та недостатністю наукових досліджень, які системно вивчають вплив візуальних медіа на суспільні процеси в умовах війни. Більшість існуючих робіт зосереджуються на окремих аспектах або митцях, не охоплюючи ширшої картини впливу медіа на культурні та соціальні трансформації. Таким чином, існує нагальна потреба в комплексному дослідженні, яке б поєднувало феноменологічний аналіз та культурологічну рефлексію для виявлення і інтерпретації культурних кодів, патернів соціальної дії та аксіосферних складових, що репрезентовані у візуальних медіа.

Мета. Метою даного дослідження є аналіз впливу візуальних медіа на формування національної ідентичності та колективної пам'яті в українському суспільстві в умовах війни через призму культурної травми. Дослідження має на меті виявити, як ці медіа виступають інструментами подолання колективної травми, сприяють інтеграції різних етнічних і культурних груп, а також зберігають і відновлюють культурну спадщину. Використовуючи методи феноменологічного

аналізу та культурологічної рефлексії, дослідження спрямоване на заповнення наявного дефіциту наукових робіт, що системно вивчають цей аспект, та на інтерпретацію культурних кодів і соціальних патернів, представлених у візуальних медіа.

Виклад основного матеріалу. Війна завжди залишає глибокий відбиток на суспільстві, впливаючи на різні аспекти життя, включаючи культуру та ідентичність одночасно спричиняючи культурні травми, які проявляються у втраті матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. Знищення історичних пам'яток, бібліотек, музеїв та інших культурних об'єктів є одним із найбільш важливих аспектів війни. Крім того, культурні традиції, які передаються з покоління в покоління, можуть бути перервані або забуті через переміщення населення та втрату зв'язків з рідним краєм. Ці травми не тільки руйнують минуле, але й ускладнюють майбутнє, створюючи вакуум у культурному просторі, який важко заповнити. В українському контексті війна з Росією спричинила значні культурні та соціальні зміни і візуальні медіа відіграють ключову роль у формуванні та репрезентації цих змін, допомагаючи людям осмислити свій досвід і виразити свою ідентичність. Ці медіа стали потужним інструментом інтеграції та створення національної ідентичності, а також допомагають суспільству впоратися з колективною травмою війни. Через медіа такі як кіно, фотографія, живопис, телебачення та соціальні мережі суспільство може побачити і відчувати наслідки війни, які інакше залишилися б невидимими, вони відіграють важливу роль у документуванні та репрезентації культурних травм. Фотографії зруйнованих міст, фільми про життя переселенців, телепередачі про волонтерів та художні роботи, що відображають біль і страждання, допомагають створити колективну пам'ять про події - стають важливими свідченнями, які фіксують реалії війни та допомагають майбутнім поколінням зрозуміти її вплив.

Наявність у гуманітарних науках значної кількості теоретичної літератури з проблеми дозволила виділити дві ключові парадигми досліджень: феноменологічну та культурологічну. Феноменологічна парадигма зосереджується на вивченні суб'єктивного досвіду та свідомості, акцентуючи увагу на тому, як люди переживають та сприймають світ навколо себе. У контексті української війни, ця парадигма дозволяє дослідити, як громадяни відчувають і осмислюють травматичні події через візуальні медіа, такі як фотографії, фільми та соціальні мережі - як ці медіа впливають на формування національної ідентичності та колективної пам'яті через суб'єктивний досвід та індивідуальні сприйняття. Культурологічна парадигма, у свою чергу, акцентує увагу на контекстуальному та історичному аналізі, досліджуючи, як культурні явища відображають і впливають на соціальні процеси, ідентичність та колективну пам'ять - як візуальні медіа репрезентують історичні та культурні зміни, спричинені війною, як вони сприяють відродженню культурної спадщини та інтеграції різних культурних ідентичностей. Цей підхід включає в себе інтерпретацію культурних смислів та практик, розглядаючи їх у контексті суспільних змін та взаємодії різних культурних груп в умовах конфлікту. Використання феноменологічної та культурологічної парадигм у дослідженні ролі візуальних медіа під час війни дозволяє комплексно аналізувати, як ці медіа впливають на індивідуальний досвід, національну ідентичність та колективну пам'ять через культурні коди, як візуальні медіа кодують та транслюють культурні смисли, формуючи соціальні наративи та значення, які впливають на сприйняття та осмислення війни в суспільстві в контексті культурної травми.

Методологічна база дослідження ґрунтується на феномені медіа, його специфіці та впливі на суспільство, що було досліджено в працях В. Бен'яміна (Васильєв, 2023), А. Базена (П'ятниця, 2005), Р. Барта (Barthes, 2008), Ж. Бодріяра (Baudrillard, 1983), М. Маклюєна (McLuhan, 2001), Н. Лумана (Луман, 2010), В. Флюссера (Flusser, 2021), М.

Йоргенсен, Л.Філіпс (Jørgensen & Phillips, 2023), С. Гнатюк (Гнатюк, 2010), О. Кравченко (Кравченко, 2010), Т. Кузнєцова (Кузнєцова, 2008), Н. Зражевська (Зражевська, 2012), Г. Чміль (Чміль, 2003) та ін. Поза критичне ставлення до медіа як поняття, В. Флюссер зробив вагомий внесок у його культурологічну експлікацію. Він розглядав медіа як особливі феноменальні структури, які функціонують за допомогою певних культурних кодів. Флюссер вважав, що медіа повинні розглядатися як засоби, це дає змогу аналізувати функціонування медіа в певному культурному коді (Flusser, 2021). Йоргенсен М. та Філіпс Л. акцентували на тому, що медіа – це універсальна форма посередництва, яка впливає на наше сприйняття реальності. Він вказував, що медіа визначають саму реальність, оскільки вони завжди впливають на наше ставлення до того, що ми сприймаємо (Jørgensen & Phillips, 2023). Дослідження культурних кодів і медіапростору, особливо цікаве в контексті аналізу культурної травми, зробив Деніел Койл в своїй роботі «The Culture Code» (Coyle, 2018). В межах «Концепції культури у медіадослідженнях» він обговорює, як медіа передають культурні сенси, створюючи та легітимізуючи певні значення, які поступово стають нормою. Цей процес включає використання символічних елементів культури для передачі популярної мудрості та здорового глузду, які поширюються через різні форми медіа. Поширення є вирішальним для розуміння того, як суспільства адаптуються до змін і інтегрують нові ідеї. В межах цієї концепції виявляється глибокий зв'язок між медіа та суспільством, досліджуючи, як медіа передають і легітимізують певні значення, що з часом стають нормою. Цей процес передбачає складну гру символів та смислів, яка пронизує всі аспекти медійного контенту. Кожен символічний елемент, від слів і образів до сюжетних ліній та ритуалів, виконує роль у передачі культурних сенсів (Coyle, 2018).

Дослідження Девера Е. стверджує, що медіа є одночасно дзеркалом і архітектором суспільної свідомості, відображаючи та формуючи наші уявлення про світ. «Медіа не лише відображають, але й формують свідомість і поведінку індивідів та суспільств, встановлюючи порядок денний та обрамляючи питання в певні рамки» (Devereux, 2019 р. 3). Через телебачення, фільми, новини та соціальні мережі медіа створюють уявлення, які закріплюються в нашій свідомості, стаючи частиною колективного знання. Вони використовують мову, зображення та історії, щоб передати популярну обізнаність і раціональність. «Медіа віддзеркалюють і формують соціальну реальність, впливаючи на наше сприйняття світу і колективну свідомість. Через наративи та образи медіа створюють спільне розуміння та зміцнюють суспільні норми і переконання», пише Castile R, - «це не просто передача інформації, а формування певного світогляду, який стає основою для соціальної реальності» (Castile, 2020 р. 184).

Легітимізація значень у медіа відбувається через їх повторне використання та закріплення в масовій свідомості. Постійне висвітлення певних тем і ідей формує у глядачів відчуття, що ці ідеї є нормою. Це може включати все: від популяризації певних поведінкових моделей до закріплення стереотипів або, навпаки, їх руйнування. Bhatia А зазначає, що «легітимізація у медійному дискурсі часто передбачає повторення та посилення певних тем і ідей, що призводить до того, що аудиторія сприймає їх як норми» (Bhatia, 2018 р. 356). Наприклад, медіа можуть формувати громадську думку, постійно представляючи певні погляди, тим самим нормалізуючи ці перспективи. Стратегічне використання легітимізації у медіа включає підкреслення позитивних дій та авторитетних думок, часто через систематичне повторення. Такий підхід не тільки закріплює наратив, але й забезпечує сприйняття цих сконструйованих реальностей як природних і незмінних громадськістю.

Отже, роль медіа у формуванні громадської думки та нормалізації певних ідей є надзвичайно важливою. Війна також спричиняє зміни у взаємодії різних культурних ідентичностей. В Україні, де історично співіснують різні етнічні та культурні групи,

війна змусила людей переосмислити свою ідентичність. Візуальні медіа відображають ці зміни, показуючи, як люди з різних культурних середовищ об'єднуються перед обличчям спільної загрози або, навпаки, як виникають нові розділення та конфлікти. Це особливо важливо для розуміння того, як різні групи реагують на спільні виклики та як вони можуть співіснувати і співпрацювати у нових умовах. Візуальні медіа можуть служити потужним інструментом інтеграції та порозуміння між різними культурними групами. Документальні фільми, художні виставки та соціальні проекти, що спрямовані на висвітлення спільних проблем та досвідів, сприяють взаєморозумінню та примиренню. Вони також допомагають зберегти культурну спадщину, передати знання про неї наступним поколінням та сприяти культурному відродженню. Завдяки медіа, спільноти можуть знаходити спільну мову та будувати мости між різними групами, що особливо важливо в умовах конфлікту.

Українці зараз живуть в особливій реальності, зіштовхуючись щодня з викликами, що потребують постійної відповіді. Війна торкнулася кожного, і кожен щодня страждає від її наслідків, вона глибоко закорінюється в колективній свідомості, перешкоджаючи ефективному функціонуванню суспільства. Звичне відчуття безпеки та довіри зникає, панують гнів та тривога, що породжує колективну травму. Дослідження показують, що колективна травма може передаватися від покоління до покоління, спричиняючи неврози та емоційні проблеми, що переходять від батьків до дітей.

В умовах інформаційного суспільства колективна травма підтримується та поглиблюється через різні форми репрезентації. Засоби масової інформації та соціальні мережі сприяють поширенню «травми свідка» та «травми того, хто вижив». Це явище, відоме як медіатравмування, посилює вплив війни на психіку суспільства. Соціальні мережі та новини постійно нагадують про події війни, створюючи додатковий психологічний тиск на громадян. Для подолання наслідків колективної травми суспільство має пройти кілька важливих етапів: легітимізація переживань, визнання права на відчуття емоцій «Я маю право відчувати...»; об'єднання, спільне переживання важких емоцій та підтримка один одного; створення нових сенсів, побудова нових можливостей для розвитку та інновацій.

Відеомистецтво виконує кілька важливих функцій у контексті подолання наслідків колективної травми: знання та просвітництво, передача досвіду та фактів; комунікація та узагальнення, вираження особистих сенсів і спільних переживань; виховання, формування цілісної особистості; вплив на підсвідомість, навіювання певних думок і викликання емоцій. Мистецькі об'єкти, пов'язані з травмуючими подіями – пам'ятники, фотоальбоми, літературні твори, виставки, музеї, фільми – допомагають зберігати колективну пам'ять та сприяють зціленню. Твори мистецтва стимулюють складні психічні процеси та породжують співтворчість, допомагаючи суспільству усвідомити свої переживання та знайти нові сенси. Арт-терапія, метод зцілення за допомогою мистецтва та творчості, використовує специфіку мистецтва для допомоги людям. Художники, найбільш чутлива частина суспільства, виражають свої переживання за допомогою мистецтва, що дозволяє іншим людям співпереживати та вивільняти свої емоції, що сприяє посттравматичному зростанню.

Українські митці продовжують творити під час війни, поєднуючи творчу діяльність зі службою в армії, волонтерством, культурною дипломатією. Творчість стає опорою у важких переживаннях, а мистецькі роботи, поширювані в соціальних мережах, виконують функцію медіаторності. Вони документують переживання війни, допомагають легітимізувати почуття та об'єднують людей. Прикладом такої медіа-терапії є кінострічка «Віддані» - режисера **Анатолія Матешка**. Фільм "Віддані" показує історії українських добровольців та їхніх родин під час війни на Донбасі. Через соціальні мережі та онлайн-платформи стрічка отримала широку аудиторію,

привертаючи увагу до особистих історій та жертв війни, що допомагає глядачам глибше зрозуміти емоційні та психологічні аспекти конфлікту. **«Сильніше, ніж зброя»** - документальний фільм від **Babylon'13** - цей колективний проект об'єднав українських режисерів, які документували події Революції Гідності та війни на сході України. Їхні відео поширюються через YouTube та інші соціальні мережі, досягаючи мільйонів глядачів по всьому світу. Ці роботи надають голос тим, хто безпосередньо постраждав від конфлікту, і допомагають зберегти історичну пам'ять. **«Місто, яке пережило»** - відеопроєкт **Сергія Лозниці**: відомий український режисер Сергій Лозниця створив серію короткометражних документальних фільмів про життя у зруйнованих війною містах. Ці відео розповсюджуються через соціальні мережі, допомагаючи міжнародній аудиторії зрозуміти реалії життя під час війни. Роботи Лозниці стають важливим джерелом інформації та підтримки для багатьох людей. **«Будинок «Слово». Нескінчений роман»** - фільм **Тараса Томенка**: цей документальний фільм розповідає про долі українських письменників і митців, які мешкали в будинку "Слово" в Харкові під час репресій 1930-х років, пов'язуючи ці історії з сучасними подіями. Відео активно поширюється через платформи, такі як Facebook та Instagram, допомагаючи відновити історичну пам'ять та підсилити національну ідентичність. **«Рідні»** - фільм **Віталія Манського**: документальний фільм слідує за родиною режисера, розділеною війною. Поширюваний через соціальні мережі та онлайн-кінотеатри, фільм показує, як війна впливає на особисті стосунки і родинні зв'язки. Це допомагає глядачам зрозуміти глибину конфлікту на людському рівні. Ці приклади демонструють, як українські відеомитці використовують свої платформи та соціальні мережі для документування війни, підтримки національного духу та об'єднання суспільства через мистецтво.

Медіа-арт та цифрова фотографія стають основою для вираження почуттів сучасних митців, відповідаючи на зміни в соціальному та культурному просторі. Фотографія, як документальне відображення реальності, допомагає формувати групову ідентичність та актуалізувати колективну пам'ять. **Проект «Україна. Війна. Життя»** **Сергія Лойка** українського фотографа та журналіста, документує події війни на Донбасі. Його фотографії, які часто поширюються через соціальні мережі, відображають реальні сцени бойових дій, життя цивільних під обстрілами та будні військових. Ці зображення допомагають формувати колективну пам'ять про конфлікт та підсилюють національну ідентичність. **Цифровий арт-проект «Хроніки війни»** **Олександра Чекменьова** відомого українського фотографа, створившого серію цифрових зображень відображають життя під час війни. Його роботи демонструють побутові сцени, руйнування та емоційні моменти, допомагаючи глядачам усвідомити масштаб та вплив війни на суспільство. Ці зображення поширюються через соціальні мережі та стають важливими елементами візуальної культури України. **Проект «Втрачений рай»** **Євгена Малолетки**, українського фотожурналіста, створившого серію фотографій, що показують руйнування та людські трагедії внаслідок війни. Його роботи публікуються у міжнародних виданнях та активно поширюються у соціальних мережах, допомагаючи привернути увагу до гуманітарних проблем та формувати глобальне розуміння українського конфлікту. **Цифрова виставка «Переміщені»** **Мстислава Чернова**, яка документує життя переміщених осіб унаслідок конфлікту. Фотографії Чернова показують труднощі та виклики, з якими стикаються ці люди, допомагаючи формувати співчуття та підтримку серед широкої аудиторії. Ця виставка активно поширюється через онлайн-платформи, досягаючи глобальної аудиторії. **Цифровий арт-проект «Розірвані зв'язки»** **Дарини Басан** відображує емоційний стан людей, розділених війною. Її роботи поширюються через соціальні мережі і показують особисті історії та емоції, допомагаючи глядачам зрозуміти глибину людських

переживань. Проект підкреслює важливість збереження культурної пам'яті та підтримки національної ідентичності. Ці приклади демонструють, як медіа-арт та цифрова фотографія використовуються українськими митцями для вираження почуттів, формування колективної пам'яті та підтримки групової ідентичності в умовах війни.

Відеомистецтво є потужним інструментом для подолання наслідків колективної травми, забезпечуючи легітимізацію переживань, підтримку та об'єднання, а також побудову нових сенсів. Сучасне українське мистецтво, особливо в умовах війни, відіграє важливу роль у підтримці психічного здоров'я суспільства та сприяє посттравматичному зростанню. Війна залишає глибокі рани на тілі суспільства, але вона також може стати поштовхом для переосмислення ідентичності та культурних цінностей. Візуальні медіа відіграють важливу роль у цьому процесі, допомагаючи людям бачити та розуміти наслідки війни, зберігати пам'ять про минуле та будувати майбутнє. В українському контексті, візуальні медіа стають важливим засобом для осмислення культурних травм.

Водночас медіа виступають як потужний агент соціалізації, особливо для молоді. Через різноманітні медіаканали молоді люди засвоюють соціальні норми та цінності, які стають частиною їхньої ідентичності. Телевізійні шоу, відео на YouTube, соціальні мережі - всі вони відіграють вирішальну роль у формуванні уявлень про те, що є прийнятним або бажаним у суспільстві. Наприклад, документальні серії, які показують життя молоді у зонах конфлікту, допомагають глядачам краще зрозуміти, з якими викликами вони стикаються. Це можуть бути історії про молодих людей, які втратили свої домівки через військові дії, або про тих, хто бере участь у волонтерських організаціях для допомоги постраждалим. Такі програми не тільки інформують про реальні події, але й формують емпатію та солідарність серед молоді з інших країн, сприяючи міжнародному розумінню та підтримці. Молоді блогери, що постраждали від війни, можуть використовувати свої канали для висвітлення особистих історій та культурних травм, наприклад, відео, де вони розповідають про свій досвід евакуації, втрату близьких чи перебування в тимчасових таборах для біженців. Через такі відео інші молоді люди дізнаються про реальні наслідки війни, формуючи уявлення про те, що є прийнятним або бажаним у суспільстві, зокрема важливість миру, солідарності та підтримки. Соціальні медіа платформи, такі як Instagram та TikTok, особливо впливають на формування уявлень про війну та культурні травми через поширення фотографій. Молодь активно ділиться зображеннями, що документують життя в умовах війни, використовуючи ці специфічні канали. Наприклад, молоді українці можуть публікувати пости про свою щоденну реальність під час конфлікту, демонструючи руйнування, але й моменти солідарності та відновлення. Такі публікації не тільки підвищують обізнаність про ситуацію, але й допомагають встановити зв'язок з аудиторією по всьому світу, сприяючи підтримці та співчуттю. Організації та активісти часто використовують соціальні медіа для проведення кампаній, спрямованих на підтримку молоді, постраждалої від війни, наприклад, флешмоби або хештег-кампанії на підтримку миру або для збору коштів на гуманітарну допомогу. Такі ініціативи допомагають молоді відчути себе частиною глобальної спільноти, яка прагне до змін і готова діяти на підтримку постраждалих.

Отже, медіадослідження, які вивчають концепцію культури, дають нам глибше розуміння того, як медіа впливають на наше сприйняття реальності. Вони показують, як символічні елементи, використані у медіа, формують наші уявлення про світ, і як ці уявлення стають частиною нашого щоденного життя. Розуміння цього процесу є критично важливим для того, щоб суспільство могло адаптуватися до змін, подолати колективні культурні травми та інтегрувати нові ідеї. У світі, де медіа мають все

більший вплив, критичний аналіз їхньої ролі у формуванні культури стає все більш актуальним та необхідним.

Висновки. Дослідження підтвердило важливу роль візуальних медіа у формуванні національної ідентичності та подоланні колективної травми в умовах війни в Україні. Аналіз показав, що візуальні медіа, такі як кіно, фотографія, телебачення та соціальні мережі, слугують потужними інструментами культурного позиціонування, сприяючи інтеграції різних культурних ідентичностей та збереженню культурної спадщини. Через призму феноменологічної парадигми було досліджено процес, за допомогою якого суб'єктивний досвід війни трансформується в колективну пам'ять через медіа, впливаючи на індивідуальне сприйняття реальності. Водночас в межах культурологічної парадигми ми проаналізували, як медіа відображають історичні та соціокультурні зміни, спричинені війною, створюючи нові культурні коди та соціальні патерни. Дослідження також виявило, що сучасне українське відеомистецтво активно використовує візуальні медіа для документування реалій війни, підтримки національного духу та об'єднання суспільства. Приклади відеопроектів та цифрових фотографій показують, як митці через соціальні мережі та інші медіа-канали легітимізують переживання війни, допомагають суспільству осмислити травматичні події та сприяють посттравматичному зростанню. Таким чином, візуальні медіа відіграють критично важливу роль у процесах культурної адаптації та соціальної інтеграції під час війни.

Перспективи подальшого вивчення. Подальші культурологічні дослідження впливу візуальних медіа на подолання культурних травм в умовах війни в Україні мають значний потенціал для поглиблення розуміння соціокультурних процесів, що відбуваються в суспільстві. Ці дослідження допоможуть створити нові інструменти для аналізу та подолання наслідків конфліктів через призму візуальної культури і можуть бути зосереджені на наступних культурологічних перспективах: дослідження *культурних кодів та наративів*, які формуються через візуальні медіа під час війни. Це включає аналіз, як медіа створюють нові наративи та символи, що сприяють формуванню національної ідентичності та колективної пам'яті. *Інтеграція культурних ідентичностей*: аналіз того, як візуальні медіа сприяють інтеграції різних культурних ідентичностей в єдине національне ціле. Це особливо важливо в контексті мультикультурного суспільства України, де війна впливає на взаємодію між різними етнічними та культурними групами. *Медіа як інструмент терапії*: виявити нові способи використання візуальних медіа для подолання культурних травм. Аналіз художніх та документальних проектів, які висвітлюють переживання війни, може показати, як мистецтво допомагає людям осмислити свій досвід та знайти емоційне відновлення. *Порівняльні культурологічні дослідження*: порівняння досвіду України з іншими країнами, які пережили військові конфлікти, може допомогти виявити спільні та унікальні аспекти використання візуальних медіа для подолання культурних травм. *Довгострокові ефекти медіа*: важливим аспектом є вивчення довгострокових ефектів впливу візуальних медіа на культурну ідентичність та колективну пам'ять. Це може включати дослідження того, як медіа продовжують формувати суспільні наративи після завершення конфлікту та як вони впливають на наступні покоління.

Бібліографічний список

- Васильєв К., 2023. Аура об'єкта та мистецький твір: критичний аналіз теорії Вальтера Беньяміна в контексті сучасного мистецтва та культури. *Bulgarian Academy of Sciences. Arts*. 12(2), 59. [online] <https://www.mdpi.com/2076-0752/12/2/59>
- П'ятниця Д., 2005. Онтологія фотографічного та кінематографічного зображення Андре Базена. *Журнал естетики та мистецтвознавчої критики*. 63(4), с. 339-353.

- Mythologies at 50: Barthes and Popular Culture., 2008. *French Studies*. 64(3), с. 369-370.
- Baudrillard J. 1983. *Simulations. Semiotext(e)*. 176 p.
- McLuhan, 2001. *Understanding Media / Routledge Classics. Taylor&Francis*, 400 с.
- Луман Н., 2010. Реальність мас-медіа / Пер. з нім. В. Климченко. – К.: АУП, ЦВП. 158 с.
- Flusser Vilém, 2021. *Towards a Philosophy of Photography Oxford Academic*. [online] <https://doi.org/10.5749/minnesota/9780816670208.002.0007>
- Jørgensen M, Phillips L., 2023. *Discourse Analysis as Theory and Method. Oxford Academic*. [online] <https://academic.oup.com/edited-volume/38609/chapter/334736367>
- Гнатюк С.Л., 2010. Національні медіа як чинник формування сучасної української ідентичності та консолідації суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*, 2, с. 150–155.
- Кравченко О.В., 2010. Національний культурний простір як ідентифікаційна. *Вісник Харківської державної академії культури*, 31, С. 4-11. [online] http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2010_31_1.
- Кузнєцова Т., 2008. Транслявання національної культури сучасними ЗМІ: основні тенденції та перспективи. [online] Доступно: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Soc_komun/2008_1/12.htm1.
- Зражевська Н. І., 2012. Феномен медіакультури у сфері соціальних комунікацій : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.01 / Зражевська Н. І. ; МОНМС України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. 32 с.
- Чміль Г. П., 2003. Екранна культура: плюральність проявів / Г. П. Чміль. – Х. : Крук. 336 с.
- Coyle D., 2018. *The Culture Code: The Secrets of Highly Successful Groups. New York, NY: Bantam*. [online] <https://danielcoyle.com/>
- Devereux E., 2019. The Significance and Impact of the Media in Contemporary Society. In: *Media and Society. 6th ed. Sage Publications*; p. 2-5. [online] <https://academic.oup.com/book/45783/chapter/400598368>
- Castile R., 2020. Public Consciousness, Political Conscience, and the Role of Media. In: *Social Impact of Media and Communication. Oxford University Press; 2020*. p. 180-195. Available from: <https://academic.oup.com/book/25919/chapter/193665591>
- Bhatia A., 2018. The meanings of journalism: Legitimization mechanisms in media discourse. *Journalism Studies*. 2018;26(4). p.349-365. [online] <https://academic.oup.com/ct/article-abstract/26/4/349/3979552#>

References

- Vasilyev K., 2023. The Aura of the Object and the Art Work: A Critical Analysis of Walter Benjamin's Theory in the Context of Contemporary Art and Culture. *Bulgarian Academy of Sciences. Arts*. 12(2), 59. [online] <https://www.mdpi.com/2076-0752/12/2/59>
- Piatnytsia D., 2005. The Ontology of Photographic and Cinematographic Images by André Bazin. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 63(4), pp. 339-353.
- Mythologies at 50: Barthes and Popular Culture., 2008. *French Studies*. 64(3), с. 369-370.
- Baudrillard J. 1983. *Simulations. Semiotext(e)*. 176 p.
- McLuhan, 2001. *Understanding Media / Routledge Classics. Taylor&Francis*, 400 с.
- Луман Н., 2010. Реальність мас-медіа / Пер. з нім. В. Климченко. – К.: АУП, ЦВП. 158 с.
- Flusser Vilém, 2021. *Towards a Philosophy of Photography Oxford Academic*. [online] <https://doi.org/10.5749/minnesota/9780816670208.002.0007>
- Jørgensen M, Phillips L., 2023. *Discourse Analysis as Theory and Method. Oxford Academic*. [online] <https://academic.oup.com/edited-volume/38609/chapter/334736367>

- Hnatiuk S.L., 2010. National Media as a Factor in the Formation of Contemporary Ukrainian Identity and Social Consolidation. *Bulletin of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology*, 2, pp. 150–155.
- Kravchenko O.V., 2010. National Cultural Space as an Identification Factor. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Culture*, 31, pp. 4-11. [online] http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2010_31_1.
- Kuznetsova T., 2008. Transmission of National Culture by Modern Media: Main Trends and Prospects. [online] Available: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Soc_komun/2008_1/12.html
- Zrazhevskaya N.I., 2012. The Phenomenon of Media Culture in the Field of Social Communications: Abstract of the Doctoral Dissertation in Social Communications: 27.00.01 / Zrazhevskaya N.I.; Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv. – Kyiv, 32 p.
- Chmil H.P., 2003. Screen Culture: Plurality of Manifestations / H.P. Chmil. – Kharkiv: Kruk, 336 p.
- Coyle D., 2018. *The Culture Code: The Secrets of Highly Successful Groups*. New York, NY: Bantam. [online] <https://danielcoyle.com/>
- Devereux E., 2019. The Significance and Impact of the Media in Contemporary Society. In: *Media and Society. 6th ed. Sage Publications*; p. 2-5. [online] <https://academic.oup.com/book/45783/chapter/400598368>
- Castile R., 2020. Public Consciousness, Political Conscience, and the Role of Media. In: *Social Impact of Media and Communication*. Oxford University Press; 2020. p. 180-195. Available from: <https://academic.oup.com/book/25919/chapter/193665591>
- Bhatia A., 2018. The meanings of journalism: Legitimization mechanisms in media discourse. *Journalism Studies*. 2018;26(4). p.349-365. [online] <https://academic.oup.com/ct/article-abstract/26/4/349/3979552#>

Стаття надійшла до редакції 11.12.2024 р.

N. Prykhodko

TRAUMAS OF WAR AND CULTURAL IDENTITIES: VISUAL MEDIA IN THE UKRAINIAN CONTEXT

The article focuses on the role of visual media in shaping national identity and overcoming collective trauma in Ukrainian society amidst the war with Russia. The author analyzes how visual media such as cinema, photography, television, and social networks influence cultural positioning, integration of different cultural identities, and preservation of cultural heritage. Using phenomenological and cultural paradigms, the study shows how these media encode and transmit cultural meanings, forming social narratives and significances that impact the perception and comprehension of the war. The work also draws on methodological approaches of W. Benjamin, A. Bazin, and other theorists to analyze the influence of visual media on social processes and overcoming the consequences of war through the lens of visual culture.

The problem is the necessity of a detailed analysis of the role of visual media in the conditions of war, particularly regarding their impact on forming national identity and overcoming collective trauma. The war creates profound socio-cultural challenges, requiring society to rethink its values, historical narratives, and identity. Visual media, such as cinema, photography, television, and social networks, act as powerful tools for cultural positioning, capable of influencing public moods, identification processes, and collective memory.

War leaves a deep imprint on society, affecting various aspects of life, including culture and identity, while simultaneously causing cultural traumas manifested in the loss of tangible and intangible cultural heritage. The destruction of historical monuments, libraries, museums, and other cultural objects is one of the most painful aspects of war. Moreover, cultural traditions passed down from generation to generation can be interrupted or forgotten due to population displacement and loss of connection with the homeland. These traumas not only destroy the past but also complicate the future, creating a vacuum in the cultural space that is difficult to fill.

In the Ukrainian context, the war with Russia has caused significant cultural and social changes, and visual media play a key role in forming and representing these changes, helping people comprehend their experiences and express their identity. These media have become powerful tools for integration and creating national identity, as well as helping society cope with the collective trauma of war. Visual media document and represent cultural traumas. Photos of destroyed cities, films about the lives of displaced persons, TV programs about volunteers, and artistic works reflecting pain and suffering help create collective memory about the events, becoming important witnesses that capture the realities of war and help future generations understand its impact.

The research confirmed the significant role of visual media in forming national identity and overcoming collective trauma during the war in Ukraine. Visual media, such as cinema, photography, television, and social networks, serve as powerful tools for cultural positioning, promoting the integration of different cultural identities and preserving cultural heritage. Through the phenomenological paradigm, the study explored how the subjective experience of war is transformed into collective memory via media, affecting individual perceptions of reality. Within the cultural paradigm, the research analyzed how media reflect historical and socio-cultural changes caused by the war, creating new cultural codes and social patterns. Visual media play a critical role in cultural adaptation and social integration during the war, helping society preserve the memory of the past, build new meanings, and form a common national identity. This research fills the existing scientific gap and provides new tools for understanding and overcoming the consequences of war through the lens of visual culture.

Key words: *visual media, national identity, collective trauma, cultural positioning, war, cultural heritage, cultural reflection.*